

به نام خدا

۱۵۷۱۱۸
۴۵۰۵۰

چرخ دیده‌های توسعه

نویسنده

احمد رضا نصر اصفهانی

(کارشناس ارشد مدیریت اجرایی)

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی
ناشر ممنوع است. متخلفان به موجب قانون حمایت حقوق
مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

چرخ دنده های توسعه

مؤلف: احمد رضا نصر اصفهانی

ناشر: مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران

حروفچینی و صفحه آیی: مونا جمال آبادی

طرح روی جلد: داریوش فریدی

چاپ: نگین

نوبت چاپ: اول

تاریخ نشر: ۱۳۹۶

تیراژ: ۱۵۰ جلد

قیمت: ۱۹۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۴-۶۵۰۰-۰

نشانی واحد فروش: تهران، میدان انقلاب،

خ کارگر جنوبی، روبروی پاساژ مهستان،

پلاک ۱۲۵۱

تلفن: ۲۲۰۸۵۱۱۱-۶۶۴۱۰۰۴۶

کد پستی: ۱۳۱۴۹۸۳۱۸۵

فروش اینترنتی: www.mftshop.com

www.mftbook.ir

پست الکترونیکی: bookmarket@mftmail.com

سرشناسه: نصر اصفهانی، احمد رضا، ۱۳۵۰-

عنوان و نام پدید آور: چرخ دنده های توسعه / مؤلف: احمد رضا نصر اصفهانی.

مشخصات نشر: تهران- دیباگران تهران- ۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۱۸۴ ص. مصور.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۴-۶۵۰۰-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: رشد اقتصادی- ایران

موضوع: Economic development-Iran

موضوع: رشد اقتصادی- ایران- اثر آموزش و پرورش

موضوع: Economic development-Iran-Effect of education

موضوع: رشد اقتصادی- ایران- جنبه های اجتماعی

موضوع: Economic development-Iran-Social aspects

موضوع: رشد اقتصادی- ایران- جنبه های سیاسی

موضوع: Economic development-Iran-Political aspects

موضوع: رشد اقتصادی- ایران- سیاست دولت

موضوع: Economic development-Iran-Government policy

رده بندی کنگره: ۴۳۹۶ چ ۶ ن/ HC ۴۷۱

رده بندی دیویی: ۳۳۰/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۴۸۰۶۴۹۹

نشانی اینستاگرام: [Dibagaran_publishing](https://www.instagram.com/Dibagaran_publishing)

نشانی تلگرام: [@mftbook](https://www.telegram.me/mftbook)

فهرست مطالب

پیشگفتار ۱۱

فصل اول ۱۵

معرفی کتاب چرخ دنده‌های توسعه ۱۵

وضعیت توسعه کشور از نگاه آمار ۱۶

چرا چرخ دنده‌های توسعه؟ ۲۱

نوید پایان دوره نفت ۲۲

خلاصه‌ای از فصل‌های هفت‌گانه کتاب ۲۵

فصل دوم ۳۱

بانک‌ها و نقش آن‌ها در توسعه ۳۱

الف- تأثیر نرخ سود بانکی بر توسعه ۳۲

اصالت سرمایه ۳۳

تأثیر هزینه تأمین مالی و سرمایه‌ای بر قیمت تمام‌شده کالا ۳۴

تأثیر هزینه‌های سرمایه‌ای در قیمت تمام‌شده ۳۶

آسیب‌های نرخ بالای سود بانکی ۳۸

نرخ سود بانکی بالا و تمایل به ایجاد کسب کارهای زودبازده ۳۹

تبعات جانبی بالا بودن نرخ سود بانکی ۴۰

اصالت سرمایه به جای اصالت کار ۴۱

سرمایه‌گذاری مشروع و تفاوت آن با ربا در اسلام ۴۱

چرا دین اسلام ربا را حرام دانسته است؟ ۴۲

التقاط مفاهیم بهره، تورم و سود ۴۴

رابطه نرخ سود بالا و امنیت اقتصادی ۴۵

رابطه نرخ سود بالا و اختلاف طبقاتی ۴۷

- ۴۸ بالا بودن نرخ سود بانکی و افزایش بی‌رویه قیمت‌ها
- ۴۹ چرخه شکست بانک‌ها در اقتصاد تورمی و بانک محور
- ۵۰ فایده پایداری ارزش پول ملی برای اقتصاد
- ۵۱ آیا در شرایط کنونی بالا بودن نرخ سود بانکی به نفع سپرده‌گذار است؟
- ۵۲ اصالت پول و مهاجرت مغزها
- ۵۳ عارضه‌های اصالت پول
- ۵۴ آسیب‌های نرخ سود بالا و اصالت پول
- ۵۵ نتیجه
- ۵۵ ب: شیوه غلط دیپلمه‌سازی بانکداری اسلامی و تأثیر آن بر توسعه
- ۵۵ قانون فعلی بانکداری بدون ربا و عدم جامع‌نگری
- ۵۶ تله انباشت بدهی یا تملیک رایج ناکارآمد
- ۵۸ راهکار عبور از تله انباشت بدهی یا تملیک دارایی ناکارآمد
- ۵۸ ایجاد فرایند جبران زیان در عقود تسهیلاتی زیان ده
- ۶۰ فرایند پوشش ریسک تسهیلات زیان ده
- ۶۱ حمایت از سپرده‌گذار یا تنبیه مؤسسات مالی و اعتباری منضبط؟
- ۶۲ راهکار نهایی چیست؟
- ۶۲ پیوست‌های فصل اول
- ۶۲ پیوست ۱
- ۶۲ توضیح پارامترهای محاسبه هزینه‌های تأمین مالی و سرمایه‌ای در قیمت تمام‌شده
- ۶۴ پیوست ۲
- ۶۵ نرخ سود واقعی ارائه‌شده در بانک‌های ایران از ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۴
- ۶۶ پیوست ۳
- ۶۶ چگونه می‌توان ضریب تأثیر سرمایه در قیمت تمام‌شده یک کشور را محاسبه کرد

۶۹ فصل سوم

۶۹ سرمایه انسانی و تأثیر آن بر توسعه

- ۷۰ هزینه و فایده آموزش
- ۷۲ آموزش و پرورش امروز
- ۷۲ آیا رقابت عادلانه‌ای در آموزش امروزی وجود دارد؟

۷۴	آموزش عالی امروز
۷۵	نخبه به عنوان محصول مهم مدرسه و دانشگاه
۷۶	مثال هایی از نقش نخبگان
۷۸	سرنوشت نخبگان جامعه ما
۷۸	المپیادهای علمی یا سکوها پرش نخبه به خارج از کشور؟
۸۰	استعمار نوین و راهبرد جدید چپاول کشورها
۸۰	مهاجرت نخبگان و تبعات آن
۸۱	علم بهتر است یا ثروت؟
۸۲	استفاده از دانش آموختگان در کشور
۸۳	استفاده درست از نیروهای تحصیل کرده در جامعه
۸۴	جایی که پرورش علمی ندارد
۸۵	آلمانی ها و توجه ویژه آنان به آموزش و پرورش
۸۶	نگاهی به سیستم های آموزش پرورش کشور ژاپن
۸۷	شاخصه های بارز مدارس ژاپن
۸۸	استانداردهای مدارس ژاپن
۸۸	تاریخ و ساختار مدارس ژاپن
۸۹	آموزش در مدارس ژاپن
۸۹	گستره ی آموزش و پرورش نوین در جهان
۹۲	فهرست منابع فصل :

۹۳	فصل چهارم
۹۳	نقش فرهنگ در توسعه

۹۴	فرهنگ توسعه
۹۵	وجود برخی از عادات و رفتار غیر فرهنگی در بخشی از جامعه
۹۶	مهندسی فرهنگی در جوامع غربی
۹۷	معرفی برخی از عوامل تخریب فرهنگی در جامعه ایران
۱۰۰	ایجاد هنجارهای غلط از خردسالی با رفتار غلط در خانواده ها
۱۰۰	دروغ و فریب
۱۰۰	خبرچینی و سخن چینی

- ۱۰۱..... انداختن تقصیر کارهای بد به گردن دیگران و انتساب خوبی‌های دیگران به خود
- ۱۰۲..... فرهنگ دشنام و لعن نفرین
- ۱۰۳..... عدم توجه به اولویت‌ها
- ۱۰۳..... فیلم‌ها و سریال‌ها و آثار ادبی
- ۱۰۴..... ایرانی‌ها، ناهنجاری اسراف
- ۱۰۵..... ناهنجاری‌های فرهنگی و مغایرت آن با توسعه فردی و اجتماعی
- ۱۰۷..... ضعف فرهنگی، اختلاف و ویرانی
- ۱۰۷..... فرهنگ توسعه در ژاپن
- ۱۱۰..... آموزش مفاهیم بی‌ادین فرهنگی از خردسالی
- ۱۱۲..... نقش فرهنگ در توسعه ژاپن
- ۱۱۴..... فرهنگ ژاپنی در جهان شکست
- ۱۱۴..... اقتصاد، عرصه جنگ‌های امروز
- ۱۱۵..... فرهنگ کار در آلمان
- ۱۱۷..... برخی از راهکارها برای توسعه فرهنگی جامعه

فصل پنجم..... ۱۱۹

کشاورزی و روستاها در فرآیند توسعه..... ۱۱۹

- ۱۲۰..... اقتصاد روستا
- ۱۲۱..... سیل مهاجرت روستاییان به شهرها و خالی شدن روستاها از جمعیت
- ۱۲۵..... معماری و شهرسازی روستایی
- ۱۲۶..... راهبرد کلان آموزش در روستاها
- ۱۲۸..... اقدامات بدون هزینه دولت در حوزه سیاست‌گذاری روستاها
- ۱۳۰..... آسیب‌های عدم توجه به روستاها که به کل جامعه سرایت کرده است
- ۱۳۱..... خلاصه فصل

فصل ششم..... ۱۳۳

صنعت و توسعه..... ۱۳۳

- ۱۳۴..... وضعیت امروز صنعت ایران
- ۱۳۴..... چرا صنعتی شدن مهم است؟

- تاریخچه مختصر از صنعت ایران..... ۱۳۵
- صنعت در دوره قاجار..... ۱۳۵
- اوضاع صنعت ایران در دوره پهلوی دوم به بعد..... ۱۳۶
- چرا تاکنون ایران صنعتی نشده است؟..... ۱۳۹
- مقایسه صنعت خودرو ایران و کره جنوبی (با مقایسه ایران خودرو و هیوندایی)..... ۱۴۰
- مشکلات صنعت از کجا سرچشمه می گیرد؟..... ۱۴۶
- چرا دولت ها نباید در تولید دخالت کنند؟..... ۱۴۶
- اشکالات خصوصی سازی در ایران..... ۱۴۷
- نقش دولت در قبال بخش خصوصی چه می تواند باشد؟..... ۱۴۹
- چرا مردم کارهای خارجی بیشتر استقبال می کنند؟..... ۱۵۰
- مقایسه صنعت نساجی ایران و ترکیه..... ۱۵۳
- وضعیت ایران در صنعت نساجی..... ۱۵۳
- صنعت نساجی در ترکیه..... ۱۵۴
- صنعت نفت ایران..... ۱۵۶
- نتیجه گیری:..... ۱۵۸
- نقش دولت (کل حاکمیت) در توسعه صنایع کشور..... ۱۵۸
- نتیجه گیری فصل..... ۱۵۹

فصل هفتم..... ۱۶۱

شهرسازی و توسعه..... ۱۶۱

- وضعیت شهرسازی ایران قدیم..... ۱۶۲
- برخی از ابداعات، ظرافت ها در معماری گذشته ایران..... ۱۶۲
- روح معماری و شهرسازی..... ۱۶۴
- شهرسازی امروز ایران چگونه است؟..... ۱۶۵
- معضل بسازوبفروشی..... ۱۶۸
- پیشنهادهایی در خصوص رفع معضلات شهرها..... ۱۶۹
- چرخنده ای در گیر..... ۱۷۱

- تعریف بورس، مأموریت سازمانی و چشم‌انداز بورس تهران ۱۷۴
- مردم چگونه می‌توانند از سرمایه‌های مادی خویش به نفع خود و جامعه استفاده کنند؟ ۱۷۴
- شکوفایی اقتصاد با همکاری بورس و بانک ۱۷۶
- گذر از اقتصاد بانک محور (حرکت به سوی اقتصاد بانک یاور) ۱۷۷
- سیستم‌های بانکی و بورس در کشورهای توسعه‌یافته ۱۷۹
- تجربه نویسنده: بورس ایران ۱۸۱
- حضور کارنگ بخش خصوصی واقعی در بورس ۱۸۱
- عدم وجود اعتماد به بورس ۱۸۲
- شائبه عدم وجود شفافیت کافی در معاملات ۱۸۲
- سایر دلایل عدم رشد بورس ایران ۱۸۳

خط مشی کیفیت انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران در عرصه کتاب‌های است که بتواند خواسته‌های به روز جامعه فرهنگی و علمی کشور را تا حد امکان پوشش دهد.

حمد و سپاس ایزد منان را که با الطاف بی‌کران خود این توفیق را به ما ارزانی داشت تا بتوانیم در راه ارتقای دانش عمومی و فرهنگی این مرز و بوم در زمینه چاپ و نشر کتب علمی دانشگاهی، علوم پایه و به ویژه علوم کامپیوتر و انفورماتیک گام‌هایی هرچند کوچک برداشته و در انجام رسالتی که بر عهده داریم، مؤثر واقع شویم.

گسترده‌گی علوم و توسعه روزافزون آن، شرایطی را به وجود آورده که هر روز شاهد تحولات اساسی چشمگیری در سطح جهان هستیم. این گسترش و توسعه نیاز به منابع مختلف از جمله کتاب را به عنوان قدیمی‌ترین و راحت‌ترین راه دستیابی به اطلاعات و اطلاع‌رسانی، بیش از پیش روشن می‌نماید. در این راستا، واحد انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران با همکاری جمعی از اساتید، مؤلفان، مترجمان، متخصصان، پژوهشگران محققان و نیز پرسنل ورزیده و ماهر در زمینه امور نشر درصدد هستند تا با تلاش‌های مستمر خود برای رفع کمبودها و نیازهای موجود، منابعی پربار، معتبر و با کیفیت مناسب در اختیار علاقمندان قرار دهند.

کتابی که در دست دارید با همت "جناب آقای احمد رضا نصر اصفهانی" و تلاش جمعی از همکاران انتشارات میسر گشته که شایسته است از یکایک این عزیزان تشکر و قدردانی کنیم.

کارشناسی و نظارت بر محتوا: زهره قزلباش

در خاتمه ضمن سپاسگزاری از شما دانش‌پژوه گرامی درخواست می‌نماید با مراجعه به آدرس dibagaran.mft.info (ارتباط با مشتری) فرم نظرسنجی را برای کتاب که در دست دارید تکمیل و ارسال نموده، انتشارات دیباگران تهران را که جلب رضایت و وفاداری مشتریان را هدف خود می‌داند، یاری فرمایید.

امیدواریم همواره بهتر از گذشته خدمات و محصولات خود را تقدیم حضورتان نماییم.

مدیر انتشارات

مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران

Publishing@mftmail.com

پیشگفتار

دنیای امروز، به سرعت در حال پیشرفت است. بسیاری از آمال و آرزوهای گذشته، به واقعیت تبدیل و به زندگی مردم عادی مردم وارد شده، رقابت‌های کشورهای پیشرفته با یکدیگر، از کم‌ورگشایی و جنگ، به عرصه اقتصاد و تجارت ممتایل شده به گونه‌ای که می‌توان ادعا کرد جامعه توسعه‌یافته بشری در هزاره سوم، دوران کودکی خود را طی کرده و به مرحله جدیدی از تکامل اجتماعی رسیده است.^۱

با رشد سریع فناوری‌های گوناگون، شغل‌های قدیمی، یکی پس از دیگری در حال محو شدن‌اند، نیازهای اولیه انسان در بیشتر جوامع توسعه‌یافته، به سادگی برآورده شده و استانداردهای زندگی در بیشتر مناطق جهان، به کلی دگرگور شده است. دشواری‌های دیگری برای انسان‌ها به وجود آمده است. تخریب محیط‌زیست، بیکاری، شکاف طبقاتی، و مهم‌ترین مشکلاتی است که رشد سریع فناوری، برای مردم جهان به ارمغان آورده است!

عصر ارتباطات فاصله‌ها را از بین برده و سبک زندگی مردم کره خاکی را به هم نزدیک‌تر کرده است. دیگر هیچ اتفاق مهمی از دیدگان (همواره بر خط) مردم پنهان نمی‌ماند؛ بنابراین توقع مردم از زندگی امروزه به شدت بالا رفته و از حکمرانان خود نسبت به گذشته، انتظار به مراتب بیشتری دارند.

^۱ پس از جنگ جهانی دوم کشورهای پیشرفته، رویه تقابل و جنگ مستقیم با یکدیگر را کنار گذاشته و سیاست تعامل با یکدیگر را پیشه کردند. چندین دهه است که دیگر در بین این کشورها جنگی رخ نداده و پیش‌بینی می‌شود که در چند دهه آینده نیز، اگر دیوانه دیگری در بین زمامداران آن‌ها پیدا نشود، بین آن‌ها جنگی رخ ندهد؛ اما حداقل یک طرف جنگ‌های رخ داده بین سایر کشورها در طی یک قرن اخیر، از بین کشورهای توسعه‌یافته یا در حال توسعه بوده و سرخ بسیاری از این جنگ‌ها در منافع برخی از کشورهای غربی نهفته است.

در عصر جدید وابستگی اقتصاد جهان به نفت رو به پایان است، زنگ هشدار آن روند کاهشی قیمت نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی است که از چند سال قبل آغاز شده و در آینده نیز شیب آن بیشتر خواهد شد. خلأ کاهش درآمد ناشی از کاهش قیمت نفت بر کشورهای متکی بر این ثروت سیاه، اثر بسیار ویران‌کننده‌ای به‌جا خواهد گذاشت و چنانچه این کشورها به مقوله توسعه پایدار، متوازن و همه‌جانبه، نگاه جدی و بنیادینی نداشته باشند و اقدامات لازم را به‌موقع انجام ندهند، باید منتظر عواقب بسیار سوء و بحران‌های اجتماعی مانند کشور ونزوئلا باشند.

بیشتر اندیشمندان مباحث توسعه، فرایند توسعه متکی به نفت در ایران را شکست‌خورده می‌دانند. متأسفانه کشور ما در یک صدسال اخیر فرصت‌های بی‌بدیل خود را در عرصه‌های مختلفی چون ثروت حاصل از فروش نفت، استفاده از جمعیت جوان و نخبگان همسو با فرایند توسعه، استفاده بهینه و آینده‌نگری در استخراج منابع و ذخایر آب، معادن، گسترش بازارهای سنتی و ... از دست داده است. پس باید چاره‌ای اندیشید.

بسیاری از کشورهای در حال توسعه، مثل کره جنوبی، مالزی، سنگاپور، تایلند و ... که در نیم‌قرن گذشته از نظر اقتصادی و اجتماعی و صنعتی، به‌رسازی، وضعیتی تقریباً مشابه با ایران را داشتند، در طی سه یا چهار دهه، در همه حیطه‌های فوق‌الذکر، پیشرفت قابل‌تأمی داشته و میزان صادرات و تولید ناخالص ملی آن‌ها افزایش چشمگیری یافته و در بیشتر شاخص‌های توسعه‌یافتگی، بهبود فراوانی داشته‌اند. با توجه به آمار و ارقام منتشره از مراجع ذیصلاح، تمسک با رشد اقتصادی، استانداردهای زندگی، رفاه و رضایت‌مندی مردم نیز بهبود چشمگیری یافته است. همه این اتفاقات در عرض کمتر از نیم‌قرن اتفاق افتاده و این کشورها به‌سرعت خود را به جرگه توسعه‌یافته‌ها رسانده‌اند.

برخی از ساختارهای اقتصادی کشور عجولانه‌ای طراحی شده که در طی نزدیک به چهاردهه، اصلاح یا بازنگری بنیادین، اساسی و دقیقی را تجربه نکرده است. اقتصاد بیمار و بانک‌محور و وجود بورسی بسیار کوچک‌تر از نیاز واقعی، دیگر نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای توسعه‌ای کشور باشد و باید چاره‌ای برای آن اندیشید.

آیا مقوله توسعه فقط به صنعت یا اقتصاد بازمی‌گردد؟ آیا ایران نیز می‌تواند به جایگاه شایسته‌ای در اقتصاد و صنعت جهان برسد؟ چگونه این مهم امکان‌پذیر است؟ این سؤال‌هایی است که در این کتاب به دنبال آن گشته و آرزوی قلبی دارم که با شناخت موانع توسعه کشور، به توسعه پایدار و متوازن رسیده و مشکلات و دشواری‌های مردم حل شود.

در این کتاب سعی کرده‌ام که برخی از پایه‌های توسعه پایدار و ارتباط بین آن‌ها را از بررسی کنیم.

برای ارتباط دوسویه با خوانندگان این کتاب و استفاده از دیدگاه‌های شما، پست الکترونیکی به develop_gears@yahoo.com معرفی می‌شود.

منتظر نظرات تک‌تک شما می‌باشم.

تهران، خردادماه سال ۱۳۹۶

احمد رضا نصر اصفهانی

^۲ - البته علی‌رغم بروز جنگ تحمیلی هشت‌ساله و تحریم‌های کمرشکن، ایران نیز تا حدی رشد و پیشرفت داشته اما با توجه به توانمندی‌ها و پتانسیل‌های بسیار موجود، انتظارات به‌مراتب بیشتری وجود دارد که تحقق آن منوط به توجه هرچه بیشتر به مقوله توسعه پایدار و متوازن است.